

KÜLÖNLEGES TERÜLETGAZDÁLKODÁSI KÖVETELMÉNYEK

KÁLLAY GYÖRGY

A gazdálkodás, de a területgazdálkodás szempontjából is meghatározó, hogy a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság jelentős része négy szempontból is különleges figyelmet kapott: kiemelt *üdülőkörzet*, *parkerdő*, három *tájvédelmi körzet* létesült a térségben, itt található a *pilisi bioszféra-rezervátum*. A parkerdőgazdaság területébe öt úrbéres erdőbirtokosság ékelődik, amelynek erdejét szakmailag a gazdaság kezeli.

A sajátságokból adódik, hogy rendkívül sokrétű területgazdálkodási igénynek, illetve *fokozott igénybevételnek van kitéve* ez a térség. Ezek közül — a teljesség igénye nélkül — az alábbiak a legfontosabbak: vonalas létesítmények (utak, víz- és villany, gáz-, hővezetékek) elhelyezése; építési körzetek (lakótelep, üdülőterület, zárt kert és kapcsolódó létesítményei) kialakítása; sport-, turista- és idegenforgalmi beruházásokhoz (kempingek, szállodák, büfék stb.) területbiztosítás. Fokozott igény mutatkozik a magántulajdonosok részéről is (telekbérlet, mezőgazdasági terület használata stb.), de állandóan számolnunk kell az önkényes területfoglalásokkal, főleg a belterületek és zárt kertek határán. A sokrétű feladatot és igényt az alábbi szervezeti formában és a vázolt elvek alapján igyekszünk végrehajtani, megoldani.

A területgazdálkodási munka a központban működő igazgatási csoporthoz tartozik, amely egy fő teljes, egy fő részmunkaidős területrendezőből és egy fő adminisztrátorból áll. A tevékenységet segíti a vállalati jogtanácsos. A főváros területén gazdálkodó erdészethél szintén egy területrendező segíti a munkát. Egy geodéta — megfelelő segédszeméllyel — a területi határokat mér fel és állandósítja.

Területgazdálkodásunk alapelvei:

- minden négyzetméter terület megtartásáért és minden fáért harcolni kell;
- a helyhez kötött beruházások területigényét sokoldalúan kell mérlegelni és csak a legszükségesebb igénybevételt szabad engedélyezni;
- terület bérbe adására, ideiglenes használatára csak a peremterületeken és megfelelő térítés ellenében kerülhet sor;
- az igénybe vett területekért a helyben kialakult, hivatalos forgalmi értéket kérjük kártalanításul;
- az átadott területek pótlására alapot létesítettünk, melynek felhasználásával területünkhöz kapcsolódó ingatlanokat vásárolunk;
- a regionális és helyi rendezési tervekben igyekszünk a parkerdőgazdaság érdekeit érvényesíteni.

Intézkedéseink során mindig szem előtt kell tartanunk a parkerdőgazdaság távlati fejlesztési és gazdálkodási terveit. Így bizonyos körzeteket igyekszünk érintetlenül hagyni. Más területeket pedig — éppen a nagy nyomás levezetésére — „feláldozunk”, és ezeknél bizonyos igényeknek eleget teszünk (pl. idegenforgalom, városrendezés, községefejlesztés stb.). Megint más — parlag — területek átvételével vagy felvásárlásával fejlesztési céljainkat segítjük. E célok között említhetjük erdőgazdálkodási, vadászati, vadföldgazdálkodási, tájvédelmi érdekeinket.

Ezeket az intézkedéseket több mint tíz éve következetesen végrehajtjuk annak ellenére, hogy az évek során rendkívül sok ellentéttel, hatósági buk-

tatóval, jogszabályi hézaggal és egyéni vagy csoportérdekekkel kellett megküzdenünk.

A gyakorlati lépésekkel és intézkedésekkel sikerült bizonyos frekvenciát területeket megmentenünk a beépítéstől, parcellázástól (pl. Visegrád, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Dunabogdány területén). Az elmúlt két esztendőben 25,3 ha-ral csökkent a parkerdőgazdaság területe, míg ugyanezen időszak alatt 142,2 ha területet vettünk át, vásároltunk fel.

A területek értékét statisztikailag elemezve a következő számokat kapjuk: a tőlünk eleső területekért a beruházók átlagosan 2,6 millió Ft/ha összeget fizettek, míg az általunk felvásárolt területek „vételára” 0,05 millió Ft/ha.

Nyilvánvaló, hogy éppen a főváros és a Duna-kanyar adta speciális helyzet nem teszi összehasonlíthatóvá területgazdálkodási tevékenységünket más erdőgazdaság ilyen irányú munkájával. Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy ezt a helyzetet időben — és súlyának megfelelően — felismertük.

A területgazdálkodási és fejlesztési elképzelések eddig helyesnek bizonyultak, és ezért nem túlzás a nagy létszámú alkalmazotti személyzet foglalkoztatása.

MŰSZAKI FEJLESZTÉSI, BERTUHÁZÁSI SÁJÁTOSÁGOK

SZABADOS JÁNOS

A Pilisi Állami Parkerdőgazdaság az ágazaton belül az első között választotta szét szervezetiileg is a műszaki fejlesztési és beruházási feladatokat az üzemfenntartás és műszaki ellátás teendőitől. A beruházási funkció szervezeti leválasztását az a — ma még sokak által vitatott — szükségesség indokolja, hogy a beruházások műszaki-gazdasági előkészítése és megvalósításuk szervezése a szorosan vett szakmai (erdészeti, faiparosi, gépészeti, építészeti, villamosági) ismereteken kívül speciális beruházói ismereteket és főként gyakorlatot igényel. További ösztönző erő jelentett az a tendencia, amely a „tervezőgazdálkodási” szemléletről a piacgazdálkodás irányába való elmozdulás révén felértékelte a vállalati fejlesztések és beruházási döntések megalapozott előkészítését. A parkerdőgazdaság sajátosságai miatt egy speciális szempont is adódott a beruházási szervezet összetételének meghatározására. A közjóléti feladatok és az idegenforgalom, vendéglátás súlya a gazdaság működésében azt eredményezi, hogy a teljes beruházási tevékenységen belül az építési-szerelési beruházások aránya jóval magasabb mint a többi erdőgazdaságnál. Köztudott, hogy az építési beruházások műszaki tervezési és hatósági engedélyezési eljárásai hosszabb és „küzdelmesebb” előkészítést igényelnek mint a gépvásárlások.

Az előzőekben vázolt felismerések és igények alapján a parkerdőgazdaság a korábbi, ágazati szemléletű beruházási rendszer helyett egy létesítménycentrikus szervezetet hozott létre 1986-ban. Ez a szervezet a fejlesztési-beruházási folyamatot a döntéselőkészítéstől az üzembe helyezésig átfogja, és létesítményfelelősi rendszerben irányítja a beruházások műszaki, gazdasági, pénzügyi és szervezési feladatait.

A nagyobb fejlesztések előkészítésénél kétlépcsős döntési mechanizmust vezetünk be. A feladat jellegétől függően szerveződött vállalati team — a döntésre alkalmas fejlesztési célt meghatározva — dokumentációt állít össze. Ezt vállalatvezetői zsűri értékeli, és dönt a fejlesztési cél elfogadásáról, elvetéséről, esetleg további változatok kidolgozásáról. A fejlesztési cél elfogadását követően kezdődhet az előkészítés második szakasza. Ekkor készülnek el a műszaki tervek, a hatósági egyeztetések, és ezek alapján a beruházási költségeket összefoglaló beruházási program. Csak a program elfogadását dokumentáló engedélyokirat jogosít a megvalósítás megkezdésére.

A beruházói ismereteknek és gyakorlatnak köszönhetően, a parkerdőgazdaság a tenderek hazai bevezetésétől kezdve él az építési-szerelési munkák versenytárgyalásos vállalkozásba adási le-

hetőségével. A ma még jogosan kritizált versenytárgyalások sikertelenségeinek csak egyik oka a referenciaképesség hiánya, vagy a háttérpar hiánygazdálkodása. Elengedhetetlen feltétel a megfelelő megrendelői felkészültség is.

A parkerdőgazdaság gyakorlatában az elmúlt évek versenytárgyalással vállalatba adott beruházásai közül a jól előkészítettek kevesebb „váratlan” megkezdéssel szolgáltak, és nemcsak árban, határidőben, de működésükben is sikeresebbek voltak.

A BALATONFÜREDI ZÖLDÖVEZETI TERVEZŐIRODA TEVÉKENYSÉGE

HALÁSZ TIBOR

A zöldövezet-tervező iroda jogelődjét, a „Balaton környékét fásító erdészetet” 1955-ben alapította az Országos Erdészeti Főigazgatóság. Az erdészet feladatát a Balaton-környék fásítási terveinek elkészítése és kivitelezése képezte. 1962-ben dolgozta ki a balatoni üdülőkörzet első, hosszú távú erdőtelepítési programját, amelynek nyomán több ezer hektár erdő és fásítás létesült a tó körül. *Többbszöri átszervezés után, 1984-ben került az iroda a Pilisi Állami Parkerdőgazdasághoz*, olyan szervezethez, amelynek profilja hasonló az irodáéhoz: az erdők üdülési és védelmi funkcióinak növelése, a jóléti erdőgazdálkodás elősegítése.

A 13 fős környezetvédelmi, városrendezési és közgazdász szakmérnöki képesítéssel is rendelkező erdő- és kertészmérnökökből álló iroda a tervezési feladatok igen széles skáláját képes ellátni. Munkája fokozatosan, a fellépő igények által formálva alakult és terjedt ki az ország egész területére. 1964-ben elsőként *Salgótarján zöldövezeti terve készült el, melyet további 60 város terve követett* — köztük Budapest és környéke zöldövezeti terve is. Ma már a tervek második, harmadik ütemének elkészítésére érkeznek a megrendelések. A *regionális tervek* sorát a Velencei-tó környékének távlati fásítási terve nyitotta meg 1965-ben. Együttműködés alakult ki az építész tervezőirodákkal; az iroda altervezőként részt vesz az üdülőkörzetek, városok rendezési tervei erdészeti és zöldterületi szakági munkarészeinek elkészítésében. Fontos és szakmai szempontból is érdekes munkák a különböző *természetvédelmi fejlesztési és fenntartási tervek* (Barcsi, Zselici, Budai Tájvédelmi Körzet stb.), a *parkrekonstrukciós tervek* (szabadkígyósi, gödöllői, körmendi stb. parkok), az *arborétumok fejlesztési tervei, a különböző hatástanulmányok*.

Az erdők üdülési célú hasznosítását segíti elő a közel 50 *parkerdőfejlesztési terv*, autóspihenők, erdei tornapályák és a legkülönbözőbb parkerdei létesítmények, berendezések tervei. Az iroda elkészítette a parkerdei létesítmények számítógépes nyilvántartására alkalmas felmérését a parkerdőgazdaság egész területére. A környezetvédelem előtérbe kerülése megmutatkozik a tervezési feladatokban is. *Rekultivációs tervek* (fenyőfői bauxitbánya, Thorez Bányaüzem stb.), *talajvédelmi, útfásítási, víztározó- és vízfolyásvédő fásítási tervek* sora készült el az elmúlt években.

Az iroda legnagyobb, folyamatban levő munkája egy — a Hajdú-Bihar megyei meliorációs tervekhez kapcsolódó — komplex fásítási tanulmányterv, amely már előkészülete a közelmúltban megfogalmazott, új országos erdőtelepítési programnak. További megyék is jelezték ezirányú tervezési igényüket. Az iroda jövőbeni munkáját várhatóan továbbra is az erdészeti ágazat különleges szakmai igényeket támasztó tervezési feladatai alkotják, amelyek célja az emberi környezet védelme, formálása, szebbé tétele, a lakosság életkörülményeinek javítása.

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI FEJLESZTÉSEK

CSIZMAZIA ANDRÁS—EÖRY LÁSZLÓNÉ

A Pilisi Állami Parkerdőgazdaság adminisztrációs munkáját kezdetben a teljes manualitás jellemezte. 1971-ben lépett be az első gép, egy ötgyűjtős ASCOTA. 1971—1977 között, további ASCOTA gépeken végeztük a főkönyvi folyószámla-könyvelést, a költséganalitika vezetését a műszaki erdészetünknel, a vásárolt anyag és fogyóeszköz nyilvántartását, a fizikai bérelszámolást. 1977-ben anyag- és fogyóeszköz-nyilvántartásunkat a még ma is üzemelő R 20-as nagy számítógépre szerveztük. 1979-ben a teljesen elhasználódott és korszerűlenné vált ASCOTA gépek kiváltására DARO 1720 könyvelőgépet, majd 1981-ben ROBOTRON 1750-es könyvelőautomatákat vettünk. A DARO 1720 két évig szolgálta a parkerdőgazdaság adminisztrációját, a számlázást és a főkönyvi folyószámla-könyvelést. 1981-ben a ROBOTRON 1750-es gépekkel nálunk is megjelent a mágneses adathordozó, mágnescsíkos karton formájában. Ezen gépek használata szükségessé tette jelenleg is jól alkalmazható kódrendszerünk alapjának lerakását, s mintegy 5—6 évre megoldottuk a parkerdőgazdaság központjában a főkönyvi folyószámla-könyvelést, a költséganalitikai elszámolásokat, a számlázást, a termelvénykönyvelést, az állóeszközök egyedi nyilvántartását, valamint a műszaki erdészetünknel a menetlevél-feldolgozást és a fizikai bér-számfejtést.

1984—85-ben a mikrogépek a vállalatok számára is elérhető kategóriába kerültek. Mivel a ROBOTRON gépek elavultak, dönteni kellett kiváltásuk mikéntjéről. 1985-ben világossá vált, hogy az IBM-kompatibilis gépcsalád válik szabvánnyá az egész világon, így 1986-ban már ilyen irányban folytattuk fejlesztéseinket. 1986—87-ben fokozatosan kiváltottuk az elavult ROBOTRON könyvelőgépeken futó rendszereket. Előszörként a számlázás került IBM-kompatibilis gépre, majd a segédüzem és a termelvénykönyvelés. 1987-ben a főkönyvi könyvelés és költséganalitika, valamint az ezekből származtatott mér-

leglapok rendszere is átkerült. 1988 minőségi ugrást jelentett azon irányban, hogy az adatokat keletkezési helyükön, egyszer rögzítsük, és a megfelelő szintekre feldolgozott formában, információként továbbítsuk. Az erdészeteket saját gépekkel láttuk el. Ez módot ad arra, hogy a náluk keletkező adatok feldolgozásával informáltságuk napra később legyen.

Figyelembe véve a magyar telefonvonal-lehetőségeket, az egységek és a központ közötti információáramlást mágneses adathordozók közlekedtetésére építjük. Az erdészeteknél bevezetett első programok a fizikai bérelszámolást és a menetlevél-feldolgozást szolgálják. Ezek beindításával az 1988-ban életbe lépett szabályozó változások terhei alól az egységek adminisztratív személyzete nagymértékben mentesült.

Ma már a költséganalitika is az erdészetek és a központ közötti, osztott rendszerben működik, továbbá az állóeszköz-nyilvántartás gépre vitelét is megoldottuk. Ezzel a gépparkkal a vásárolt anyaggazdálkodási rendszerünket is saját üzemeltetésbe vonjuk. Ezt eddig az ERSZ-nél dolgoztattuk fel.

Igyekszünk a számítástechnikát bevezetni mindenütt, ahol attól minőségi javulás vagy kapacitásfelszabadulás várható. Így apránként bevezettük a szövegszerkesztési támogatást a gépelésnél, de érdekességként, még a telefonhívások átvállalásában is. A fő irány mellett az egységek kezdeményezéseinek is teret adunk. Erre jó példa a főépítésvezetőség, ahol a specifikus igényeket a csak részükre fejlesztett programok támogatják. Rendszereinket más erdőgazdaságok is átvették és alkalmazzák.

Az 1989-es év feladata, hogy a sok üzemelő rendszert komplex egésszé csiszoljuk össze. A gépek testközelbe kerülése az erdészeteknél lehetőséget teremt a konkrét mérnöki és gazdálkodási munka támogatására. Ezen extenzív szakasz után nagyon fontos a kiépült információs bázis minél teljesebb körű kihasználásának megszervezése.